

ESTAT DE LA QÜESTIÓ. LA SITUACIÓ A L'ORIENT MITJÀ

Joan Roura

Periodista i escriptor, subcap d'Internacional de Televisió de Catalunya

Ponència transcrita, pronunciada en castellà

No sé si han vist la pel·lícula *Babel*. Suposo que sí, perquè ha estat un èxit de públic. Voldria enfocar el col·loqui d'aquesta tarda en el sentit que mostra aquesta pel·lícula, similar a l'efecte aquell de que "vola una papallona en una punta del món i a l'altra es provoca una tempesta". Això és el que passa a la pel·lícula *Babel*: una sèrie de conflictes que s'entrellacen. Una bala al Marroc acaba produint una tragèdia a Mèxic. Doncs això és exactament el que està passant a l'Orient Mitjà, tot i que no només allà. A l'Orient Mitjà vola la papallona (o cauen bombes) i ens repercuteix immediatament a nosaltres. I a mi se'm va acudir aquesta idea a l'estiu, quan vam estar durant més d'un mes cobrint la guerra entre Hezbolà i Israel en territori libanès, en la qual els morts –la majoria d'ells- els van posar els libanesos. Immediatament després vaig iniciar un període de vacances i vaig anar a Anglaterra. El camí a Anglaterra, amb escala a Damasc, va coincidir amb una de les moltes alarmes antiterroristes amb què ens amenitza el senyor Blair cada dues o tres setmanes. En aquesta ocasió ens ha costat perdre unes quantes ampolles de vi, desodorants i escumes d'afaitar, amb la prohibició de portar líquids als avions. Aquesta ha estat la conseqüència més visible d'aquella crisi, però evidentment tenia una relació immediata.

La posició dels governs occidentals en referència als molts conflictes que es dirimeixen a l'Orient Mitjà, durant l'època colonial es van poder sentir llunyans, és a dir, allò que era el vedat de caça dels exèrcits imperials: allà es matava i moria gent, i nosaltres podíem tranquil·lament seguir amb la nostra vida quotidiana, però ja en ple segle XXI, en època de la globalització, el que passa a l'Orient Mitjà té una repercussió immediata a les nostres vides quotidianes. El cas més evident i el que més provoca aquesta mena de reacció immediata als nostres països és la globalització del trànsit humà. És a dir, la forta immigració que rebem als països occidentals de poblacions musulmanes en general i àrab-musulmanes en particular. Vaig quedar sorprès aquest estiu a Londres de veure el grau d'animadversió que hi havia, sobretot a les comunitats paquistaneses londinenques que vivien en perfecta harmonia en el seu país d'acollida, i veure com aquesta gent estava no només molesta sinó absolutament indignada amb la posició del govern britànic. No ja amb la qüestió d'Iraq, que era antiga, sinó amb la negativa del govern Blair d'haver-se sumat des del començament de l'agressió israeliana al Líban a les peticions que van sortir d'alto el foc de la Lliga Àrab, de països com Espanya o Itàlia que al final, després de 34 dies i 1.200 morts, van acabar aconseguint un alto el foc. Cinc anys després de l'inici d'aquesta anomenada "guerra contra el terrorisme", que s'inicià arrel dels atemptats de l'11 de setembre –s'hagués iniciat de totes maneres amb qualsevol altra excusa: aquest és el meu convenciment particular, tot i que no en tinc cap prova-, i quatre anys després de culminada aquesta guerra contra el terrorisme amb el principal objectiu, que era l'ocupació i destrucció d'Iraq, estem en una situació, el meu entendre, d'inseguretat i d'instabilitat als nostres propis països sense cap mena de precedent històric i en una situació d'instabilitat internacional que no es veia des de l'època de la descolonització. Amb repercussions immediates: vegin-se els atemptats del propi Londres del 7 de juliol de l'any 2005, els atemptats de Madrid...

És a dir, una situació de vasos comunicants i això és produït bàsicament, al meu entendre, perquè lluny d'haver aconseguit els propòsits que emanaven des de Washington, de Londres i de Madrid amb l'anterior govern espanyol, d'anar a democratitzar l'Orient Mitjà, el que hem aconseguit és provocar una matança a l'Orient Mitjà, no democratitzar absolutament a ningú i, en canvi, importar una dosi considerable d'inseguretat i de terrorisme als nostres propis països. En lloc de democratitzar l'Orient Mitjà el que hem fet és "orientmitjanitzar" les polítiques interiors i exteriors dels països europeus. O sigui, el tema dels vasos comunicants, en lloc de comunicar positivitat hem acabat comunicant, al revés i en sentit contrari, negativitat.

Com a mi em toca introduir el curs em retrotrauré una mica en el temps. M'agradaria començar l'any 1917, amb el mapa dels mandats britànic i francès a l'Orient Mitjà després de la Primera Guerra Mundial. D'aquest mapa i dels errors que ara explicarem que es van produir en ell vénen tots els nostres problemes actuals. És a dir, no és intrascendent començar l'any 1917, no és casual, sinó que intentaré demostrar al llarg d'aquesta conferència com els errors, les falses promeses, les intoxicacions que es van produir per part de les potències colonials, bàsicament Gran Bretanya i França durant la Primera Guerra Mundial, han provocat tots els malentesos, totes les confrontacions que estan reapareixent ara, noranta anys després. L'any 1916, en plena Primera Guerra Mundial, quan Gran Bretanya necessitava que al seu esforç bèl·lic contra l'Imperi Otomà, contra Turquia, que era qui tenia el domini sobre els països àrabs, s'hi sumessin aquests països, les poblacions d'aquests països àrabs, a la força militar britànica contra els turcs, hi va haver un intercanvi de cartes molt interessant entre l'Alt Comissionat britànic a El Caire, Sir Henry McMahon, i el xerif Hussein de la Meca, de l'Heyaz –si no ho dic malament, el rebesavi de l'actual rei de Jordània, llavors el cap de la casa Hashemita-. Sir Henry McMahon prometia al xerif Hussein que, si les tribus àrabs es revoltaven contra el domini otomà de les seves terres, tot aquest sector, el que avui coneixem com Orient Mitjà, inclosa l'Àrabia Saudita, si es revoltaven i se sumaven a l'esforç britànic de guerra contra els otomans, l'Imperi Britànic garantiria la sobirania sota la dinastia Hashemita del que avui anomenem Orient Mitjà, és a dir, bàsicament Àrabia Saudita, Iraq, Síria, Palestina, o sigui, es crearia una entitat panàrab –llavors no s'utilitzava aquest terme però així s'entenia- sota la monarquia Hashemita. Paral·lelament, i més cínicament que paral·lelament, si em permeten l'expressió, els propis britànics acordaven amb els francesos els famosos acords secrets Sykes-Picot, que van transcendir després de la Primera Guerra Mundial. Acordaven que no només no hi hauria una sobirania àrab unificada per a tot l'Orient Mitjà, sinó que França i Gran Bretanya, aliats a la Primera Guerra Mundial contra l'Imperi Otomà i contra Alemanya, contra l'Imperi Austrohongarès i Alemanya, es repartirien aquesta zona en dos mandats. O sigui, el que avui és Iraq, Síria, Líban i Palestina, inclosa Transjordània, que llavors formava part de Palestina. Per tant, per una banda hi havia una promesa de sobirania i per l'altra un repartiment imperial, colonial, dels mateixos territoris. Però hi va haver una tercera promesa contradictòria amb aquestes dues, sobretot amb la primera, amb la que es va fer als àrabs, i aquesta va aparèixer, es va fer pública el 2 de novembre de 1917, i és la famosa Declaració Balfour.

El secretari britànic James Balfour prometia al líder sionista Weizmann, llavors a Londres, que si els britànics aconseguien un mandat sobre Palestina recolzarien la creació a Palestina del que s'anomenava “una llar nacional pels jueus”. No quedava clar si era un Estat, etc. I dins la pròpia Declaració Balfour apareixia la contradicció: “sempre que no estigués en contra dels interessos de la població indígena”. Díficilment es podia crear una llar nacional pels jueus, que llavors vivien aproximadament uns 20.000 jueus a Cisjordània, si no era en contra dels interessos dels 600.000 o 700.000 indígenes que vivien allà i que eren àrabs palestins. Per tant aquí el conflicte està clarament delimitat. Tres promeses, contradictòries entre elles, i per tant en funció de quina d'elles es complís, la frustració cauria de l'altra banda. És fàcil endevinar quines es van complir i quines no es van complir si llegim qualsevol dia la premsa o veiem els informatius. El creixent interès pel petroli que ja s'havia descobert a la zona, la necessitat dels britànics d'accedir ràpidament a l'Índia, que era la joia de la corona britànica en aquells temps, i el propi pacte secret Sykes-Picot, van fer que es complís en primer lloc, lògicament –dic lògicament perquè és el que va passar- el pacte Sykes-Picot. Llavors, els mandats que van rebre l'Imperi Britànic van ser bàsicament el que avui és Iraq, Jordània i Israel-Palestina i els francesos van obtenir el mandat sobre Síria i el Líban.

Per tant, de moment ni es facilitava una llar nacional pels jueus ni molt menys es facilitava una sobirania a les tribus àrabs que efectivament es van revoltar i van recolzar als britànics però després van veure frustrades les seves expectatives. Pitjor encara, els àrabs no només no rebien una sobirania a la regió, sinó que a més es fracturava sota els mandats ja no tan sols entre francesos i britànics, sinó que els propis britànics fracturaven el seu mandat en tres països: Iraq, Jordània i Palestina. A l'Iraq el fill del xerif Hussein, Faisal, s'havia desplaçat fins a Damasc on pretenia instaurar un nou Califat, regne, diguin-li com vulguin, sobre tota l'àrea que els hi havien promès els britànics, però en arribar els francesos a Damasc el van expulsar i els britànics, per complir mínimament amb la seva paraula donada al xerif Hussein, el pare de Faisal, simplement el que van fer va ser canviar-lo de capital. Imaginin-se com funcionaven els imperis: es va agafar Faisal, se'ls va fer fora de Damasc, se'l va col·locar a Bagdad i li van

donar el regne d'Iraq. Un Iraq que, per cert, ningú no pensí que és l'Iraq de les mil i una nits, sinó que és el traçat colonial de l'Iraq que coneixem actualment, que es basa en simplement ajuntar tres províncies turques, la de Mosul, Bagdad i Besora, van traçar una frontera amb tiralínies, i van posar a la capital al rei Faisal de la casa Hashemita. Al seu germà, Abdulà, el besavi de l'actual rei Abdulà II, li van donar el mandat de Transjordània, l'actual Jordània, i es va situar a Amman, mentre que Palestina, on pesava i molt la promesa de Balfour als jueus sionistes, quedava sota l'administració directa de Londres.

Si saltem noranta anys, ens podem adonar que el mandat de Palestina actualment l'exerceix Israel, dit d'una forma planera, i el mandat d'Iraq l'exerceixen els Estats Units. O sigui, hem saltat noranta anys i ens trobem davant el que jo anomeno una recolonització de l'Orient Mitjà. Per què? Perquè la futilitat i la fragilitat amb què van traçar les fronteres i es va distribuir el poder entre aquests països no ha permès que cap d'ells –ni tan sols Israel- s'estableixi, es legítimi a la regió en base a un reconeixement regional amb els seus veïns. Per tant, aquesta situació d'inestabilitat creada amb els mandats colonials persisteix avui encara en forma de tota mena de guerres, agressions, inestabilitat i confrontacions sectàries a la regió. Aquests conflictes, ja llavors es veu clar, o sigui, la distribució de reis, monarquies, traçats de fronteres... és lògic que encara avui actuïn els uns en funció dels altres. És a dir, no es pot entendre el conflicte d'Iraq sense veure què passa a Palestina, el que està passant al Líban sense entendre el que passa a Síria i tot junt sense entendre què està passant a l'Iraq. Ja ho deia abans: són, entre ells, vasos comunicants i a més ara ho són respecte a nosaltres donat aquest problema de la recolonització.

Què han fet els Estats Units, per exemple, per començar, a l'Iraq? Doncs l'explicació més fàcil, que és la que més s'ha popularitzat a la premsa, és a dir a la premsa crítica, és que els Estats Units han anat a apoderar-se del petroli iraquí. Jo crec que sense petroli no hi hagués hagut agressió, certament, però hi ha una altre motiu amagat que és el que al meu parer demostra fins a quin punt es comuniquen tots aquests conflictes. Iraq és el país de la regió que tenia un potencial de conflictivitat i d'"amença" per Israel més important i, per tant, en el tema del petroli dins l'agressió d'Iraq hi havia subjacent una necessitat de canviar de règim i, si no era possible un canvi de règim per fer un règim fiable pels interessos occidentals, si això no era possible, si costava la destrucció de l'Iraq com finalment ha acabat succeint, doncs sigui. El més important era controlar les fonts del petroli i a més desestabilitzar o, arribat el cas, destruir un potencial enemic d'Israel. S'ha de tenir en compte que, com a pas previ a l'agressió nord-americana a l'Iraq, hi va haver un canvi de presidència sense el qual entenc que no s'hagués produït mai aquesta aventura militar. A l'època Clinton, el *lobby* imperant al Capitoli nord-americà, al centre del poder nord-americà, era el *lobby* tecnològic. Era un grup d'empreses, una sèrie de grups de pressió que requereixen d'estabilitat internacional per fer negocis. És a dir, el *lobby* tecnològic requereix que hi hagi una situació internacional estable, pacífica, perquè puguin fluctuar els capitals, els coneixements, la tecnologia... L'arribada dels republicans de George W. Bush a la presidència a finals de 2000 i l'arribada a la Casa Blanca, pròpiament dit, a principis de 2001, implicava un canvi de tendència, un canvi de *lobbies* d'interessos al Capitoli, a la Casa Blanca. Se substituïa el *lobby* tecnològic, el que havia estat més actiu durant la presidència Clinton-Al Gore, pel *lobby* petroler: els interessos de les petrolieres nord-americanes. Bush va fer la carrera a Texas, Condoleezza Rice havia treballat a petrolieres, Dick Cheney per descomptat, el propi Rumsfeld... És a dir, el propi *lobby* petroler i militar industrial. Què requeria aquest *lobby*? Doncs, simplement: preus del petroli a l'alça. Com s'aconsegueixen? En una situació d'inestabilitat. És a dir, passàvem de la necessitat de tenir un panorama internacional estable, que facilités els negocis, a un panorama internacional d'inestabilitat que augmentés el preu i el negoci de les petrolieres. I a més, amb el *lobby* militar lògicament el que s'havia d'augmentar era el pressupost militar nord-americà, com de fet no ha deixat de succeir durant tots i cadascun dels pressupostos aprovats durant l'administració Bush.

Aquest triomf de la dreta nord-americana propera als interessos petrolers i militar-industrials va coincidir en el temps –eleccions de febrer de 2001- amb l'accés de la dreta i l'extrema dreta i la victòria d'Ariel Sharon a Israel. I aquí es va produir una aliança d'interessos, segons el meu parer una aliança suïcida tàctica, entre el sionisme més de dretes dins de l'Estat d'Israel, els sectors neoconservadors evangelistes, i per tant fonamentalistes cristians als Estats Units. L'objectiu, fàcil: augmentar l'hegemonia d'Israel a la regió i s'havia de buscar la forma de dur-ho a terme. La forma: tots coneixem quina va ser l'espurna que va fer saltar el tema, els atemptats

de l'11 de setembre. De totes maneres, insisteixo, i està documentat, que Iraq ja era un objectiu durant la campanya electoral de Bush. La guerra d'Iraq estava delimitada molt abans dels atemptats de l'11 de setembre i abans fins i tot que Bush guanyés les eleccions a finals de 2000.

L'objectiu a Iraq, ja ho deia abans, no eren les armes de destrucció massiva. Tothom sabia –ho sabíem, ho sabia José María Aznar, Bush, Blair- que a Iraq potser amb una mica de sort li podien trobar algunes ogives de material químic procedents dels anys vuitanta, ja inservibles, però que haguessin servit per treure unes fotos i justificar la guerra... Ni tan sols això no hi van trobar. De fet, l'objectiu d'Iraq no era el perill que constituïa, la barbaritat que va dir Blair el 24 de setembre de 2002 davant la Cambra dels Comuns: que Sadam Hussein podia atacar la Gran Bretanya en un termini de 45 minuts. Això ho va dir, soc textual, en un informe justificant la guerra. Això és una barbaritat que ell mateix sabia. L'objectiu d'Iraq era –ho van dir també subrepticiament- un canvi de règim. Un canvi de règim en un país com Iraq, com hem dit abans, traçat per l'Imperi Britànic en base a la suma de tres províncies: la de Mosul, de majoria kurda; la de Bagdad, que ocupa bona part del centre d'Iraq, de majoria sunnita; i la de Besora, que és el sud d'Iraq, on viu la majoria de la població iraquiana, un 60% de la qual és xiïta. No és estrany que l'Imperi Britànic, que va traçar aquestes fronteres, donés el poder i l'hegemonia política justament a la comunitat que era més minoritària a Iraq, els sunnites dels hashemites de l'Heyaz del rei Faisal, etc., ja que amb això el que s'asseguraven els britànics és que actuarien amb mà de ferro sobre les dues comunitats majoritàries –la kurda i la xiïta- i que, en últim extrem, sempre dependrien de la metròpoli, és a dir de Londres, si en un moment donat havien de restablir l'ordre davant les revoltes que ja es van produir en època de l'Imperi Britànic.

De fet, el que està passant avui a l'Iraq podem pràcticament llegir-ho a ulls clucs amb la revolta xiïta també al sud de Besora als anys vint, Faluja també es va revoltar contra les tropes britàniques l'any 1921 o 1922... És a dir, ara no està passant res que no hagués passat i, per tant, que no sabessin els qui ens van enviar a la guerra d'Iraq. Creure que qualsevol periodista com jo mateix sabés exactament què passaria a l'Iraq abans de començar la guerra i que no ho sabés la hiperpotència mundial amb les millores ments i analistes i universitaris i *think tanks*, que són els Estats Units, aquesta explicació resulta increïble. Òbviament ells saben quins eren els perills d'envair l'Iraq. El que passa és van calcular que aquests perills els frenaven menys que els avantatges que podrien haver obtingut en aquesta invasió d'Iraq: bàsicament invertir molt en armes i crear una situació regional favorable a l'Estat d'Israel. Si a més es podien apoderar de més petroli del que ja controlaven en el seu moment, doncs millor que millor. Per tant, el que passa a l'Iraq després de la invasió, quan els Estats Units decideixen convocar eleccions, és que es trenca la columna vertebral política de l'Iraq creat ja per l'Imperi Britànic. És a dir, en convocar eleccions es dona el poder lògicament a la gent que és majoritària, i que per tant voten i guanyen, que és la comunitat xiïta, i als kurds del nord, que ja estaven en una situació de quasi independència abans de la invasió nord-americana. I els sunnites del centre del país, que posseïen el poder polític, però que no tenen ni un pou de petroli a l'àrea on ells són majoritaris, s'han revoltat. Una comunitat que durant noranta anys ha manat a l'Iraq, lògicament no es podia esperar que es quedés de braços plegats davant aquest transvasament de poder i hegemonia política a aquest país.

Però la intenció d'atacar l'Iraq no quedava només aquí: si l'experiència –i encara està per veure- de l'aventura militar iraquiana sortia bé, i jo recordo perfectament Donald Rumsfeld quan les tropes nord-americanes encara no havien arribat a Bagdad, estic parlant d'abans del 9 d'abril de 2003, que va dir que els següents passos després de la victòria imminent a l'Iraq serien anar per l'Iran i per Síria. Per tant, a Iraq s'establí una cunya neocolonial a la regió que permetés als Estats Units procedir a un canvi de règim a l'est a l'Iran i a l'oest a Síria. Naturalment, la decepció, el fracàs i la matança que ha provocat la guerra iraquiana fa que de moment, almenys de moment –esperem que *in eternum*-, no es produeixi aquesta agressió contra els dos veïns de l'Iraq.

Quina és l'excusa ara que s'està buscant per gestar una situació conflictiva amb el nou primer enemic regional d'Estats Units, d'Israel, és dir, aquesta amalgama, aquesta coalició dels desitjosos, que diuen els nord-americans? És Iran. L'Iran certament està, segons el meu parer, dotant-se dels coneixements necessaris per arribar a obtenir un arma nuclear. Jo crec que això

és inqüestionable i ho demostra el fet de que hagin estat durant vint anys amb un programa nuclear no només poc transparent sinó secret. Al meu entendre efectivament Iran intenta dotar-se de l'arma nuclear. Però aturem-nos un moment i intentem percebre la realitat d'una altra manera de la que ens diuen els mitjans de comunicació. Estem de nou a les mateixes: "Iran constitueix un perill, tenen míssils que arribaran a Europa, en fi, ens bombardejaran, Hiroshima a Viena..." Totes aquestes històries. Però canviem una mica el punt de vista, intentem, encara que sigui per una vegada, comprendre els altres. Anem a veure els iranians. Què està intentant dir Iran en voler dotar-se d'un arma nuclear? En primer lloc, que no són una amenaça per Europa, sinó que són ells els que se senten amenaçats. I, per què l'Iran se sent amenaçat? Doncs molt fàcil. És un país absolutament envoltat de països on els nord-americans tenen com a mínim bases militars, probablement armes nuclears també. Iraq (180.000 soldats), Kuwait (bases permanents), Turquia (país membre de l'OTAN), més al nord Uzbequistan (bases nord-americanes), a l'est d'Iran, Afganistan (tropes nord-americanes i de l'OTAN). Per tant és un país realment, comprensiblement, amenaçat. O sigui, la seva percepció no és que constitueixen una amenaça, sinó que són ells els amenaçats. I per si no hi hagués prou, el seu arxienemic regional, Israel, disposa de 200 caps nuclears, cap de les quals ha estat sotmesa a l'escrutini de la famosa Agència Internacional de l'Energia Atòmica, i ningú es planteja cap mena d'inspecció ni de preguntes. I entre els primers que no es pregunten res estem els periodistes, que anem deixant anant la lletania oficial dels faxos que ens envia el Pentàgon i nosaltres anem fent com una caixa de ressonància. Bé, jo crec que és fàcil entendre com percep Iran la seva realitat. Crec que és més difícil entendre com percebem nosaltres la nostra. Jo no em sento amenaçat per Iran, no sé si vostès perceben alguna amenaça imminent de que ens caigui algun míssil d'Iran. El missatge d'Iran és clar: si vostès continuen pressionant, si vostès continuen dient que el següent canvi de règim després de la catàstrofe que ha caigut sobre el poble iraquí som nosaltres, nosaltres accelerarem el programa nuclear ja que s'ha demostrat a Corea del Nord que si disposes de l'arma nuclear no només no t'atacaran sinó que te la compraran. Te la compraran perquè no l'utilitzis. És així de simple, no és tan difícil de comprendre. Si no estiguéssim immersos en una mentalitat colonial, occidentalista, tossuda, que no ens permet comprendre res del què passa a l'Orient Mitjà, seria molt fàcil comprendre quins són els motius d'"aquest règim dels ayatolàs". Ayatolàs ho seran, però imbècils no, entenen quina és l'amenaça que tenen.

El següent enemic a abatere era Síria, la baula dèbil dels enemics. Curiosament, fixin-se que tots i cadascun d'aquests règims tirànics, que torturen, que velen les seves dones, són països que no obeeixen la lògica política d'Estats Units, de la regió ni d'Israel. A Jordània es tortura a les presons, les dones van velades, les presons de Mubarak són tant o més cruels que les de Bashar Al-Asad, i en canvi aquests països constitueixen una mena de paradigma i d'exemple a seguir en el panorama democratitzador que Occident està posant davant les cares dels ciutadans àrabs que vénen de la regió, tot i que lògicament ells no es deixen enganyar. Els únics que perdem credibilitat som nosaltres i les polítiques que duem a terme. Síria és un país realment dèbil a la regió i la part més dèbil de les cartes amb què juga Síria a aquesta zona és el Líban. El Líban és un país, en la seva forma actual, és una creació de l'Imperi francès: el gran Líban. Es va intentar construir un país amb unes fronteres traçades de forma que es garantís una majoria cristiana, és a dir, crear una mena de fortalesa creuada en un territori àrab, de forma que fos obedient als interessos francesos. D'aquí el famós pacte fundacional de l'any 1943, que garantia una hegemonia política a la comunitat maronita, un repartiment del poder absolutament injust cap a la que avui és la primera comunitat del Líban, els xiïtes, que es quedaven pràcticament al marge del sistema polític. A aquest Líban tan inestable, ja s'han dirimit diverses vegades els conflictes de les potències regionals: la guerra de la invasió d'Israel de 1978, la invasió de 1982... en fi, tota mena de conflictes entre potències regionals. Síria i Israel, per exemple, on dirimeixen les seves diferències, per a gran desesperació dels libanesos, és en territori libanès.

La forma d'atacar els interessos de Síria en aquesta regió, lògicament era justament a través del Líban, un país que comparteix frontera amb Israel i que a més era fàcilment penetrable pels interessos occidentals ja que hi ha comunitats libaneses que se senten més fidels als interessos de les potències regionals estrangeres que no als propis del seu país. De fet moltes comunitats libaneses acostumen a mirar més cap a l'estranger que no cap els propis interessos dels libanesos. Però aquest és un mal del país que ve de lluny. La punta de llança que es va trobar en trencar l'aliança estratègica que Síria i Líban han mantingut va ser, en primer lloc,

l'assassinat de Rafic Harir, encara no aclarit. Al meu entendre, francament –jo no soc gens partidari de teories de la conspiració-, crec que almenys una part dels serveis secrets siris van estar al darrere de l'assassinat, no sé si va ser una ordre directa de presidència de la República o algun sector dissident dels serveis secrets però en qualsevol cas per la forma de l'atemptat i la seva magnitud estem parlant, si no recordo malament, del 14 de febrer de 2005, al meu parer allà Síria d'una forma o altra va tenir una implicació en l'assassinat de l'ex primer ministre Rafic Hariri. L'assassinat de Rafic Hariri va permetre automàticament l'execució d'una resolució ja aprovada anteriorment, la 1559, impulsada per França i Estats Units que exigien: la retirada de les tropes síries que hi havia al Líban –recordem, a petició del govern libanès, no eren tropes d'ocupació sinó tropes que havien estat cridades a intervenir en la guerra civil del Líban l'any 1976 a petició del govern legítim libanès-, s'exigia la retirada d'aquests 30.000 soldats i, més important encara, s'exigia també la desmilitarització, el desarmament del principal grup polític i milícia xiïta, Hezbolà, que compta amb uns 20.000 homes armats sobretot al sud del Líban que havien triomfat a la guerra contra Israel obligant a una retirada israeliana l'any 2000.

Situats ja en una pressió extrema contra Síria arrel de la resolució 1559, que obligava a sortir del país i a trencar en certa manera els seus lligams històrics i tradicionals amb el Líban, es produeix la guerra d'aquest estiu. Una guerra que, per a mi, va estar realment mal calculada per les dues parts. És cert que la guerra s'inicia arrel de la captura de dos soldats israelians a la frontera entre ambdós països, però és cert també que si Hezbolà va rebre la llum verda probablement d'Iran, el seu país mentor, a una acció d'aquesta mena que feia preveure una reacció molt violenta per part de l'Estat israelià, si Hezbolà va rebre la llum verda per fer aquest tipus d'acció, era obvi que Israel no podia dur a terme la mena d'agressió ultraviolenta contra el territori libanès dos dies després sense rebre llum verda dels Estats Units. Per tant el que hem vist aquest estiu al Líban, malauradament pels libanesos, insisteixo, no és només una guerra entre Hezbolà i Israel, sinó el primer *round* de la gran confrontació que pot acostar-se entre els Estats Units i Iran per part interposada, com sempre passa, al Líban. Prova d'això, no és una prova evident però és una prova suggerent, és que Israel va utilitzar per primera vegada una mena d'estratègia militar que no havia utilitzat mai a cap de les seves altres múltiples guerres a la regió, que era una estratègia militar absolutament nord-americana. És a dir, una intervenció escassa per part de l'artilleria, va invertir totalment els termes usuals en l'estratègia militar israeliana i va optar per la solució americana d'un bombardeig aeri intensíssim, que causa moltes pèrdues civils, i llavors intentar amb la infanteria assegurar els territoris que quedaven. Aquest estiu de fet al Líban el que hi va haver és una neteja ètnica via aèria. És a dir, es bombardejava sistemàticament el sud del Líban i s'advertia la gent amb pamflets, per la ràdio, que si no volien més bombes el que havien de fer era pujar al nord del riu Litani. Exactament, en vocabulari perquè tots ens hi entenguem, és una neteja ètnica. És a dir, volien netejar el sud del país de forma que allà quedessin només els guerrillers de Hezbolà i que fos molt més fàcil capturar-los, matar-los, destruir la infraestructura de Hezbolà. En aquest territori és molt complicat dur aquesta mena de guerra, tant és així que si bé és cert que Israel no va perdre pròpiament la guerra, el fet de que no la guanyés davant una guerrilla a Israel s'ha llegit –i d'aquí les dificultats creixents de l'estament militar i polític israelià-, com una derrota. No es va aconseguir alliberar els dos soldats, no es va aconseguir ocupar el Líban fins el riu Litani, no es va aconseguir el principal cap que es volien portar com a trofeu d'aquella operació que era el cap tallat de Hassan Nasralá, el líder de Hezbolà. Fixin-se, ja ho deia abans, que tots i cadascun d'aquests objectius marcats des de 2001 són els principals enemics d'Israel a la regió i fruit d'aquesta aliança entre la dreta nord-americana evangelista i la dreta i extrema dreta sionistes israelianes, que han tancat un tracte per intentar sotmetre la regió als designis d'aquest nou imperi que es va començar a dibuixar al final de la primera guerra del Golf i que han estat frustrats a Iraq.

Ara em centraré ja una mica més en el tema en el qual abundaran els convidats que seguiran les properes setmanes, que és el d'Israel i el conflicte israelo-palestí. Segons la meua manera de veure-ho, tota aquesta política israeliana que s'està seguint a l'Orient Mitjà és, no només equivocada, sinó suïcida pels interessos d'Israel. Israel és un Estat perfectament legal, aprovat per la resolució 181 de Nacions Unides l'any 1947, el que passa és que Israel és un Estat legal sense legitimitat a la regió. I m'explico: qui pot donar legitimitat a l'Estat d'Israel? Els seus veïns. La legitimitat d'un Estat l'atorguen els veïns reconeixent les seves fronteres. Per tant, s'equivoca Israel si busca trobar aquesta legitimitat en llocs tan llunyans com Washington, com a l'Iraq destruint-lo, com a l'Iran amenaçant-lo, com a Síria, com al Líban bombardejant-lo...

L'únic poble a la regió que pot atorgar la legitimitat a l'Estat d'Israel i que pot facilitar l'entrada i sobretot (l'entrada ja està) la seva perduració a la regió no són altres que els palestins. L'Estat d'Israel, amb la política de confrontació ja no només amb els palestins, sinó amb tots els seus veïns, el que està fent és excloure's, autoexcloure's de les aliances regionals que s'estan produint. Perquè Israel es legítimi a la regió haurien de produir-se una sèrie de circumstàncies. La primera d'elles és que Israel assumís amb els palestins que la seva creació porta la motxilla d'un pecat original, que és el que va passar a l'antic mandat britànic de Palestina l'any 1948. Sense assumir l'arrel històrica d'aquest conflicte, és impossible que el mateix es tanqui.

Centraré una mica a nivell històric aquest conflicte i els convidats que em segueixen i que viuen allà, i per tant coneixen molt millor que jo, els abundaran en els propers dies sobre el mateix. Però potser no els hi donin una mica les claus històriques que té i que s'han de conèixer si es vol comprendre el que està passant ara. Si al Pròxim Orient anàvem a un mapa de l'any 1917, aquí és necessari que anem a mapes de l'any 1947-1948, el mapa que va aprovar l'Assemblea General de l'ONU per més de dos terços el novembre de l'any 1947 de partició del mandat britànic de Palestina. Es proposaven dos estats: el que havia de ser l'Estat palestí és una Cisjordània molt ampliada, una Gaza més ampliada encara, i el triangle de Galilea al nord i el que hagués estat l'Estat jueu després de retirar-se els britànics. Es compleix la tercera de les promeses de l'any 1917, saltant-nos la d'enmig, que era la dels àrabs. És a dir, es prometia una llar nacional pels jueus i aquí estava. En concret, aquesta llar nacional pels jueus constituïa *grosso modo* el 55% del territori del mandat britànic que quedava de Palestina. Als palestins, als indígenes àrabs palestins, se'ls deixava el 45% restant.

Això podria semblar més o menys equitatiu si no es tenen en compte altres mapes, com el de poblacions: aquest 55%-45% a favor de l'Estat jueu en repartiment de territori no es corresponia en primer lloc amb el repartiment poblacional, que era justament a la inversa. Després de la gran influència de jueus pels pogroms de finals del segle XIX principis del XX, i sobretot durant el nazisme a Europa i la fugida de jueus que va provocar a Europa el nazisme i els supervivents de la gran catàstrofe de l'holocaust, els jueus que constituïen a penes el 8% de la població a principis del segle XX en aquests 40 anys havien passat a constituir el 40% de la població. És a dir, una població bàsicament de colons, donat que havien arribat en aquests 30 anys, havien passat a constituir el 40% de la població. A aquest 40% de la població, que a més havia estat l'última en arribar a Palestina, li corresponia segons el pla de partició de l'ONU la majoria del territori (55%). Aquesta diferència encara no sembla excessivament exagerada. Però s'hauria de passar a un nou mapa, el del repartiment de la propietat de les terres, per comprendre exactament per què els palestins es van oposar al repartiment que intentava imposar-los l'ONU. I jo aquí no jutjaré si haguessin hagut d'acceptar o no. Probablement ara els propis palestins pensen que haguessin hagut de fer-ho i quedar-se amb un 45% de Palestina, quan ara aspiren com a màxim a un 22%, que són els territoris que reivindiquen. Però en fi, com a mínim, sempre el que s'ha d'intentar comprendre són les raons per les quals la gent diu que no o diu que sí o s'intenta dotar de l'arma nuclear. S'ha d'intentar comprendre-ho, perquè sinó tot ens sembla irracional, il·lògic i acabem titllant els àrabs de vulnerables, d'irracionals, de fanàtics... Malgrat que la comunitat jueva del mandat britànic constituïa aproximadament el 40% de la població l'any 1947, només tenien un 8% de la propietat de les terres. És a dir, l'Estat d'Israel obtenia el 45% del mandat de Palestina però només tenia en títols de propietat el 8%. El 92% restant era propietat privada de palestins o territoris comunitaris de les ciutats, el que s'anomena el *waqf*, terrenys relacionats amb el clergat musulmà però en qualsevol cas propietat de la població indígena de Palestina. Si a aquest mapa li sobreposem el de la partició, òbviament era un mapa que els palestins van sentir com a profundament injust.

La història de 1948 crec que és força coneguda, sinó en el debat en podem parlar, però al cap i a la fi el que va passar l'any 1948, malgrat la història oficial que s'ha explicat fins els anys 80, en què es van desclassificar els documents que el propi Estat d'Israel va fer públics, el que transcendeix de la història verbal dels vells palestins que van viure en el 48, el que transcendeix d'aquests documents fets públics per l'Estat d'Israel, corrobora *grosso modo* la història, la tradició verbal dels testimonis palestins del que va passar. Bàsicament va ser Israel –ja Israel proclamat- el 14 de maig de l'any 1948, Ben Gurion, el primer ministre que va tenir l'Estat d'Israel, havia pactat prèviament amb el rei Abdulà de Jordània un repartiment del que havia de ser l'Estat palestí, de manera que Abdulà de Jordània es quedava amb el gruix de Cisjordània, es dividia Jerusalem, que havia de ser un territori internacional, i Israel ampliava

les seves fronteres fins el mapa que ja coneixem tots, perquè és el mapa actual que es difon pràcticament tots els dies. La història oficial israeliana, desmentida després pels propis historiadors israelians a partir dels anys 80, parlava d'una invasió de tots els exèrcits àrabs i que l'Estat jueu (David i Goliat) havia aconseguit aguantar la pressió de la revolta palestina amb ajuda [dels Estats àrabs]. La realitat és que els Estats àrabs van entrar-hi tard, malament i a desgana contra l'Estat d'Israel el maig de 1948 i el que és més important, l'únic país que tenia un exèrcit modern, que era Jordània, la Legió Jordana s'anomenava, al comandament de la qual hi havia l'oficial britànic Glubb Pasha, havia ja tancat un pacte abans de començar la guerra amb l'Estat d'Israel per repartir-se el que havia de ser l'Estat de Palestina, de manera que Jordània acceptava que l'Estat d'Israel es quedés amb tota la zona de Galilea i a la part de Cisjordània, la línia es traçà on va arribar la Legió Jordana. La Legió Jordana s'establí bàsicament a les línies que ja havien estat pactades per Ben-Gurion i Golda Meir, i l'Estat jueu es va ampliar: va passar de controlar el 55% del mandat britànic de Palestina al 78% actual, que és que el que avui és l'Israel reconegut internacionalment, que ocupa el 78% del que va ser el mandat britànic.

A l'interior del que havia de ser l'Estat jueu hi havia una població com a mínim de 400.000 indígenes palestins que se sap, està documentat avui en dia clarament, no van fugir, esperant que els exèrcits àrabs fossin a llançar els jueus al mar per ell poder-se quedar amb tot el mandat britànic que hi havia fins llavors, sinó que bàsicament i majoritàriament van ser expulsats *mano militari* per l'exèrcit israelià. De manera que es van destruir unes 500 aldees palestines. Quan dic "es van destruir" vull dir que es van arrasar: han desaparegut del mapa unes 500 aldees palestines i a més dels aproximadament 800.000-850.000 indígenes palestins que vivien en el que passà a ser l'Estat d'Israel, 750.000 d'ells, és a dir, aproximadament un 90% de la població indígena palestina va ser expulsada majoritàriament per ordre, per un pla estratègic anomenat pla Dalet, establert per l'agència jueva i el nou govern d'Israel, que volien assegurar la majoria jueva al nou Estat d'Israel a base d'expulsar una població que constituïa pràcticament la meitat i que hagués fet, efectivament, inviable la proclamació d'Israel com a Estat jueu, ja que si la meitat de la població no era jueva, difícilment es pot constitucionalitzar un país i titllar-lo de país dels jueus.

Això ja és història, no cal que hi aprofundim. Hi ha una nova guerra el 1967 provocada bàsicament per les fanfarronades del president egipci Gamal Abdel Nasser. Abans que iniciés la guerra Egipte, en un atac preventiu, Israel va destruir tota l'aviació egípcia i en sis dies va multiplicar per cinc el seu territori, ja que en aquests sis dies de juny de 1967 Israel va passar a ocupar ja tota Palestina, és a dir, el 22% que quedava per ocupar: el 1967 ocupen ja Cisjordània, tot Jerusalem –Jerusalem havia quedat partida entre jordans i israelians l'any 1948-, el 1967 a banda d'ocupar Cisjordània ocupen tot Jerusalem, ocupen els alts del Golan a Síria, que situa els tancs israelians aproximadament a uns 80 km de Damasc, a més en un promontori estratègic des del qual es veu Damasc si el dia és suficientment clar, i sobre tot la gran conquesta territorial va ser tot el desert del Sinaí a Egipte, és el que donava més profunditat estratègica a l'Estat d'Israel. Egipte va ser tornat en virtut dels acords de Camp David, si no recordo malament, l'última part l'any 1982, es va tancar un acord de pau amb Egipte i ara estem en el que estem.

És a dir, una vegada ja superats els anys de no reconeixement entre l'Organització per l'Alliberament de Palestina i Israel, estem en un moment en què es van firmar els acords d'Oslo l'any 1993, pels quals els palestins van creure que obtindrien un Estat al 22% de Palestina que reivindicaven, és a dir, bàsicament Gaza, Cisjordània, i que podien posar el seu capital a Jerusalem est, i això s'ha vit que no ha estat exactament així sinó més bé el contrari. El mapa que tenim ara és molt més dramàtic, és el mapa que s'està dibuixant de cara al futur d'aquest 22% de Palestina que continua ocupat, el mapa del mur. Israel es va retirar l'agost de 2005 unilateralment de Gaza, per tant Gaza nominalment no és un territori ocupat tot i que realment és un camp de concentració, ja que està tancada hermèticament tota la seva frontera, l'Estat d'Israel controla tot l'espai marítim i tot l'espai aeri de Gaza, per tant dir que Gaza disposa d'alguna mena de sobirania és totalment absurd. El panorama que s'està dissenyant per Cisjordània és aquest: bàsicament el tancament de la població palestina en dos petitíssims bantustans, un al nord entre Jenin i Ramala, i un altre al sud entre Betlem i Hebron. Què significa això pels que no han estat a la regió? És un mapa catastròfic. Perquè ho entenguem, la línia que separa Cisjordània d'Israel té 330 km. El mur, 670. Què vol dir això? Doncs que va

serpentejant de forma que a un costat del mur, del costat israelià del mur, queden el màxim de terrenys amb el mínim d'àrabs, de palestins. És a dir, que va expropiant a través del mur el màxim de territori de les ciutats i pobles àrabs deixant a un costat del mur la població i a l'altre costat del mur el màxim de territoris annexionables. De forma que el mur entra aproximadament uns 15 km cap endins per assegurar-se –per exemple on hi ha l'assentament més gran del nord d'Israel, que és el d'Ariel- que els assentaments queden del costat que Israel pretén annexionar-se, retallant el màxim de territori conreable palestí deixant a l'altre costat les poblacions palestines. I en alguns trossos fins i tot, com la ciutat de Kalkíla, que està totalment envoltada de mur o xarxes de filferro o diguin-li com vulguin.

Si ens fixem en la situació, és molt fàcil dir i no és gens demagògic, simplement descriu la realitat d'aquest mur, que ens trobem davant un mur d'apartheid. Un apartheid sud-africà clàssic. Els israelians l'anomenen mur de separació, però el terme separació quan separa pobles, en afrikaans, que era la llengua oficial de Sud-àfrica, s'anomena apartheid. És a dir, els propis israelians han posat el nom que mereix el seu mur. És un mur d'apartheid. Per què hi ha apartheid? Doncs és molt simple: perquè en un territori que hauria de ser únic, segons la resolució 242 de Nacions Unides aprovada el novembre de 1967, dos o tres mesos després de la guerra i ratificada per la resolució 338 de l'any 1973, això és un territori ocupat que insta a Israel a desocupar-lo, per tant és un territori únic, insisteixo, i en aquest territori s'apliquen dues lleis segons l'ètnia del poble al qual afecten. Aquest és un cas clar de diccionari enciclopèdic, del que és l'apartheid. És a dir, un senyor que viu a Kalkíla es regeix per un sistema de lleis que no afecta a un senyor que viu a Ariel i que com a ciutadà jueu té tots els drets democràtics dels que podem gaudir nosaltres aquí. Però és més, a Cisjordània hi ha dos sistemes de carreteres: un per jueus, un altre per palestins. Endevinin quin és el que té menys sots. Hi ha dos sistemes escolars, hi ha dos sistemes jurídics, dos sistemes policials i tot en funció de l'ètnia a la qual pertany l'alumne, el detingut, el senyor que presenta una querrela, una queixa. És a dir, a Cisjordània avui clarament, indiscutiblement, hi ha una situació d'apartheid, de segregació, no racial perquè ambdós pobles son semítics, però sí ètnica, cultural, religiosa.

Aquesta situació d'apartheid, si parlava abans de que l'Estat d'Israel, intentant buscar la seva legitimitat a Estats Units, a Egipte, a Iraq, a Iran, al Líban... perd el temps i al meu entendre és cometre un suïcidi a mig o llarg termini, això acaba de constatar exactament el mateix, el tema del mur. Si aquest mur es tanca i s'accepta tàcitament per la comunitat internacional, com està passant ara fins i tot per la nostra benllogada Unió Europea, es tancarà al meu parer la finestra que ha estat oberta durant 50 anys, 60 anys gairebé, a la solució dels dos Estats. Així que els palestins estiguin suficientment desesperats i tancats en un 40, en un 30 i poc per cent de Cisjordània, i Israel s'annexioni de fet més del 60% de Cisjordània, jo crec que arribarà un moment en què els palestins no demanaran un Estat palestí: simplement demanaran votar. No marxaran. Els palestins no aniran enlloc. El que va passar el 1948 no tornarà a repetir-se. Sí que hi ha una emigració de palestins, però és ínfima. La prova és que cada vegada la diferència demogràfica entre palestins i jueus és més petita, fins i tot a Israel, on ja constitueixen el 20% dels ciutadans d'Israel. Els 100.000 palestins que no van ser expulsats el 1948 ara són un milió de persones, constitueixen gairebé el 20% de la població d'Israel. Si Israel finalment s'instal·la a Cisjordània i annexiona bona part d'aquest territori, farà inviable un Estat palestí dividit entre Gaza i dos bantustans sense territori a Cisjordània. Per tant, en impossibilitar la creació d'un Estat palestí, el que faran el palestins és iniciar una lluita com els negres sud-africans: simplement demanar el vot a l'Estat d'Israel, amb la consciència de que aproximadament dins de 10 o 15 anys entre el Mediterrani i el Jordà els palestins constituïran una majoria demogràfica. Perquè no hi haurà noves onades d'immigració jueva. La darrera gran onada d'immigració va ser la procedent de la Unió Soviètica. No marxaran els jueus de Nova York per anar a viure a Israel, els hi asseguro. Ni els francesos tampoc. Els argentins van ser els últims després del "corralito". A això em refereixo quan em refereixo al suïcidi. Bé, suïcidi... tinc amics a Israel que són totalment partidaris d'això, és a dir, de l'Estat binacional. Quan parlo de suïcidi israelià parlo de suïcidi de l'Estat jueu israelià. Una altra cosa és que anem a un Estat binacional democràtic on cada persona tingui un vot i cada vot serveixi per elegir un govern i allà es formin les majories. De qualsevol manera seria la mort de l'Estat d'Israel com a Estat jueu. Si es tanca aquesta finestra d'oportunitats que ha estat oberta durant seixanta anys, que no és poc, i que ha estat sistemàticament desaprovechada, primer pels palestins, pels motius que hem vist i ja des dels anys 80 en què hi va haver un clar reconeixement per part de l'Organització per a l'Alliberament de Palestina al dret a l'existència

de l'Estat d'Israel a les fronteres de 1967, és a dir, Israel ha perdut més de 20 anys que els palestins han estat acceptant la divisió de Palestina en base a un 78% per Israel i un 22% per ells.

Vull acabar simplement i en general passant una mica a l'inici del que comentàvem. Segons el meu parer no només Israel està cometent... bé, sí, Israel està cometent un suïcidi polític, però nosaltres no estem en una situació gaire millor. Nosaltres naturalment no desapareixerem per les confrontacions d'Orient Mitjà, però el que sí estem és creant un clima de confrontació: aquesta incomprensió, aquest tallar sistemàticament els ponts que ens unien i que ens han unit durant segles amb els pobles d'Orient. Fa falta un canvi de percepció, és molt important que es canviï la percepció que tenim des d'aquí dels motius, la manera de viure, la manera de pensar, la manera de veure el món, què veuen aquests altres pobles que estan tan a prop com a cinc hores d'avió a l'altra banda del Mediterrani. Per tant jo crec, ja parafraçant una mica el que deia Edward Said, en el seu excel·lent llibre *Orientalisme*, i que els recomano molt encaridament, després de veure la pel·lícula *Babel*, que llegeixin, que "Orient és una invenció d'Occident per poder analitzar-lo, ocupar-lo, desposseir-lo" i que per tant el que feia falta és deixar de posar una etiqueta als pobles que estan a l'altra banda del Mediterrani i intentar comprendre que ells tenen exactament les mateixes aspiracions que nosaltres, és a dir, bàsicament, viure millor i poder passejar-se pels seus carrers sense que els matem a bombes. I ja per acabar, és cert que els pobles àrabs volen llibertat, és cert que volen ser alliberats, però de qui volen ser alliberats és de nosaltres, dels nostres soldats, dels nostres tancs, dels nostres exèrcits i de les nostres bombes. Quan deixem de molestar-los, potser podran intentar dotar-se de règims democràtics d'acord a la seva manera de veure la vida.